

REFERENCES

1. Batenko L. P., Zahorodnikh O. A., Lishchynska V. V. (2003). *Upravlinnia proektamy*. Kyiv, KNEU [in Ukrainian].
2. Ponomarenko V. S., Minukhin S. V., Besedovskyi O. M. (2005). *Mekhanizm pryiniattia upravlinskykh rishen na pidpriemstvi: protsesnyi pidkhid*. Kharkiv, Vyd-vo KhNEU [in Ukrainian].

Ченцова Оксана Борисівна

здобувач Університету митної справи та фінансів
ORCID: 0000-0002-5005-3501

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО РЕГУ- ЛЮВАННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Визначено зміст та особливості формування механізму внутрішньо-економічних відносин при здійсненні бізнес-процесів підприємства. Розглянуто методичні та інструментальні аспекти внутрішньоекономічного регулювання бізнес-процесів підприємства. Встановлено особливості використання бюджетного методу планування та контролю внутрішніх економічних відносин. Узагальнено умови використання різних моделей регулювання взаємодії бізнес-процесів на підприємствах. Встановлено доцільність впровадження трансфертного ціноутворення при створенні механізму внутрішньоекономічних відносин на підприємстві.

Ключові слова: бізнес-процес, внутрішньоекономічні відносини, трансфертне ціноутворення, регулювання.

Chentsova Oksana

applicant of University of Customs and Finance
ORCID: 0000-0002-5005-3501

ORGANIZING THE INTERNAL ECONOMIC REGULATION OF THE ENTERPRISE'S BUSINESS PROCESSES

The content and features of the internal economic relations mechanism formation under the enterprise's business processes implementation have been determined. Methodical and instrumental aspects of the enterprise's business processes internal economic regulation have been considered. Peculiarities of using the budget method of internal economic relations planning and control have been established. The conditions of using various models of enterprise's business processes interaction regulation have been generalized. The expediency of the transfer pricing introduction at creating the enterprise's internal economic relations mechanism has been established.

Key words: business process, internal economic relations, transfer pricing, regulation.

Спосіб внутрішньоекономічної організації відображає склад, структуру, господарські зв'язки і механізм здійснення бізнес-процесів підприємства. Механізм внутрішньоекономічних відносин являє собою сукупність інструментів, методів, форм організації і регулювання бізнес-процесів підприємства. Удосконалення внутрішньоекономічної організації та механізму внутрішньоекономічних відносин направлено на підвищення ефективності виробництва і якості роботи, досягнення високих кінцевих результатів господарювання. В інтегрованих господарських структурах внутрішньоекономічна організація ускладнюється, виникають кілька рівнів господарських зв'язків: між підприємствами (юридичними особами) і всередині них. Але ці відносини залишаються внутрішньоекономічними, оскільки ґрунтуються на адміністративній координації, а не на балансі попиту і пропозиції.

Проблематика регулювання внутрішньоекономічних відносин на підприємстві розглядалися в роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як Д. Боуенс [4], К. Бужимська [1], Д. Вега [5], С. Венгер [2], Н. Вінер [5], А. Задоя [2], Д. Смоларські [5], Б. Смітінс [4], Ч. Хорнгрен [3], Д. Фостер [3] та ін. Проте окремі питання, пов'язані із дослідженням сфери організації внутрішньоекономічного регулювання бізнес-процесів підприємства до цього часу залишаються недостатньо вивченими в теоретичному та практичному аспектах.

Зміна внутрішньоекономічної організації полягає в перетворенні правової форми організації бізнесу, сфери та масштабу діяльності,

розмірів підприємства, механізмів регулювання внутрішньоекономічних відносин.

Кожному з типів структур управління та відповідних їм принципів регулювання внутрішньоекономічних відносин притаманні індивідуальні переваги і недоліки, які є наслідком особливостей даного способу організації взаємодії бізнес-процесів підприємства. Високі вимоги, що пред'являються до ефективності господарювання в умовах ринку роблять актуальним завдання побудови комбінованих структур і механізмів внутрішньоекономічних відносин, що поєднують позитивні риси ієрархії і автономної організації. Формування таких структур можливо при використанні бюджетного управління, стандартного нарахування витрат і внутрішньofірмового розрахунку.

Бюджетування як технологія планування, обліку і контролю грошей та фінансових результатів являє собою один з важливих елементів системи фінансового управління підприємством. Відмінність бюджетного методу від техніко-економічного планування полягає в пріоритетності бюджету по збуту в схемі планування господарської діяльності та особливості бюджетування, пов'язаних з аналізом впливу виробничої і комерційної діяльності підприємства на його фінансовий стан. Бюджет підприємства можна розділити на основний і комплекс організаційних бюджетів. Основний бюджет, який більшою мірою пов'язаний з фінансовим управлінням, включає капітальний бюджет, бюджет доходів і витрат, бюджет руху грошових коштів, бюджет по балансовому листу. Бюджет капіталу носить довгостроковий характер, пов'язаний з реалізацією стратегічних планів. На підставі бюджету капіталу керівництво підприємства приймає рішення про залучення позикових коштів, його джерелах і формах, розміщенні вільних коштів на зовнішніх ринках.

Максимальна ефективність бюджетування досягається при використанні гнучких бюджетів, що позначають взаємозв'язок між статичним бюджетом і фактичними результатами. Гнучкий бюджет пристосований до мінливого обсягу виробництва шляхом визначення функціональної залежності витрат від кількості реалізованої продукції і областей релевантності, що характеризують критичні обсяги виробництва при яких відбувається нелінійна зміна змінних витрат.

Як у фінансовому плануванні, так і при бюджетуванні інших аспектів господарської діяльності ключовою є проблема обґрунтованості бюджетів щодо витрат і доходів. Нормативною базою бюджетування, що забезпечує узгодження матеріальних і фінансових потоків, є система стандартного нарахування витрат. Стандартні витрати визначаються як проектні (кошторисні) витрати на одиницю продукції. Стандарти витрат подібні за своїм призначенням з бюджетними величинами, оскільки спочатку стандартна система використовувалася тільки для обчислення витрат і визначення відхилень аналогічно нормативним методом обліку витрат. Надалі стандартне нарахування включило в себе гнучкі бюджети, облік і аналіз відхилень, визначення ефективності виробництва.

Для організації взаємодії бізнес-процесів на підприємствах використовуються три основні моделі внутрішньоекономічного управління: адміністративна, за фінансовими результатами, по маржинального доходу. Критеріями вибору певного механізму є його відповідність щодо організаційної та виробничої структури підприємства, зовнішніх умов господарювання тощо.

За умови відносної простоти організаційної структури і складу виробничих процесів підприємства, адміністративна модель управління, заснована на виробничому плані і оцінці загальних фінансових результатів, є досить ефективною. Однак ускладнення господарської діяльності підприємства, дивізіоналізація управління роблять актуальною проблему визначення економічного результату діяльності та управління цим результатом. Принциповою особливістю інших моделей є прагнення оцінювати не досягнуті результати в цілому, а по окремих господарюючим одиницям.

Регулювання внутрішньоекономічних відносин за фінансовими результатами характерно для децентралізованих структур. Недоліком цього механізму є високий ступінь невизначеності при підрахунку повної собівартості і прибутку за центрами обліку, конфлікт інтересів в області розподілу загальнофірмових витрат. У третій моделі об'єктом управління стають маржинальний дохід і витрати. Особливість такого підходу полягає в управлінні маржинальним доходом, загальнофірмовими витратами, їх покритті результатами діяльності підрозділів.

Створення механізму внутрішньоекономічних відносин на підприємстві з децентралізованою організаційною структурою часто супроводжується введенням трансфертного ціноутворення. В цьому випадку підрозділи підприємства виявляються в нерівному положенні, оскільки жоден спосіб визначення внутрішніх цін не може в повній мірі врахувати інтереси всіх підрозділів. У моделі управління по маржинального доходу ці проблеми знімаються, але одночасно зникає і реальна зацікавленість персоналу в зниженні витрат – відсутній зворотний зв'язок. Так, зусилля підрозділів по зниженню витрат можуть бути перекреслені нераціональним завищенням загальнофірмових витрат, а спроби скоротити витрати підрозділів «зверху» зіткнуться з опором «знизу», що потребують застосування адміністративних методів регулювання і знищить весь ефект від децентралізації.

Однією з головних цілей створення механізмів внутрішньоекономічних відносин є забезпечення зв'язку внутрішнього середовища підприємства і зовнішніх умов господарювання, освіта гнучких адаптивних організаційних структур.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бужимська К. О. Внутрішні ціни в системі управління структурними підрозділами підприємства. *Вісник ЖДТУ*. 2004. № 4 (30). С. 318–322.
2. Задоя А. О, Венгер С. А. Трансфертне ціноутворення у міжнародному бізнесі. *Академічний огляд*. 2011. № 2. С. 156–163.
3. Хорнгрен Ч. Т. Бухгалтерский учет: управленческий аспект / за ред. Ч. Т. Хорнгрен, Дж. Фостер. Москва: Финансы и статистика, 2000. 416 с.
4. Bouwens J., Steens B. Full-Cost Transfer Pricing and Cost Management. *Journal of Management Accounting Research*. 2016. Vol. 28, No. 3. P. 63–81.
5. Smolarski J. M., Wilner N. and Vega J. G. Dynamic transfer pricing under conditions of uncertainty – the use of real options. *Journal of Accounting & Organizational Change*. 2019. P. 535–556.

REFERENCES

1. Buzhymyska K. O. (2004). Vnutrishni tsyny v systemi upravlinnia strukturnymy pidrozdilamy pidpriemstva. *Visnyk ZhDTU – Bulletin of ZhDTU*, 4 (30), 318-322 [in Ukrainian].

2. Zadoia A. O, Venher S. A. (2011). Transfertne tsinoutvorennia u mizhnarodnomu biznesi. *Akademichnyi ohliad – Academic examination*, 2, 156–163 [in Ukrainian].
3. Khorngren Ch. T. (2000). Bukhgalterskiy uchet: upravlencheskiy aspect. Ch.T. Khorngren. Dzh. Foster (Eds.). Moskva: Finansy i statistika [in Russian].
4. Bouwens J., Steens B. (2016). Full-Cost Transfer Pricing and Cost Management. *Journal of Management Accounting Research*, Vol. 28, 3, 63–81 [in English].
5. Smolarski J. M., Wilner N. and Vega J. G. (2019). Dynamic transfer pricing under conditions of uncertainty – the use of real options. *Journal of Accounting & Organizational Change*, 535–556 [in English].

Чимшир Ганна Володимирівна

здобувач Університету митної справи та фінансів

ORCID: 0000-0001-9077-949X

ВИКОРИСТАННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ МАЛОГО БІЗНЕСУ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІТ-СЕКТОРІ

Обґрунтовано напрями використання підприємствами малого бізнесу механізмів державної підтримки інноваційної діяльності в ІТ-секторі. Розглянуто особливості сучасного інструментарію державної підтримки малого бізнесу. Визначено принципи удосконалення державної підтримки інноваційної діяльності малих підприємств. Визначено напрями імплементації механізмів державної підтримки інноваційної діяльності малих підприємств.

Ключові слова: підприємство, малий бізнес, державна підтримка, інноваційна діяльність, ІТ-сектор, механізм.

Chymshyr Hanna

Postgraduate Student of University of Customs and Finance

USE OF SMALL BUSINESS ENTERPRISES MECHANISMS OF STATE SUPPORT FOR INNOVATIVE ACTIVITY IN THE IT SECTOR